

Knowledge of political interpretation

Vol 6, No 21, Autumn 2024

ppt 51-70

Received: 31, JUL, 2024

Accepted: 05, OCT, 2024

**Strengthening the Islamic Society From the Perspective of Martyr Ayatollah
Morteza Motahari and Malik bin Nabi**

Masoud jabbari maleki¹

Mohsen Rostami²

Abstract

Technological advancements in the field of artificial intelligence (AI) have had profound effects on many aspects of social and economic life. One area where these changes can play a significant role is in the foreign policy of major powers. In this regard, the question of this research is: What has been China's investment in AI to shift the balance of economic and technological power in the international system? The findings indicate that through the implementation of the "Made in China 2025" initiative, China has reduced its dependence on foreign technologies and expanded domestic innovation. The development of global markets through AI technologies and investments in digital infrastructure has strengthened China's economic environment. Additionally, China's geopolitical influence has been enhanced through data control, technology standardization, and increased international cooperation in the AI field. This research employs a descriptive-analytical approach, relying on library sources.

Keywords: Artificial Intelligence, Power, Technology, Foreign Policy

¹ PhD student in Political Science, Political Thought Department,
University of Tehran, Tehran, Iran.

Masoud.jabbari.m@ut.ac.ir

² Associate Professor, National Defense and Strategic Research University and
Institute, Tehran. Iran.

Mmahya1392@gamil.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۱۰ | تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۷/۱۵

Knowledge of political interpretation

دانش تفسیر سیاسی

Vol 6, No 21, Autumn 2024

سال ششم، شماره ۲۱، پاییز ۱۴۰۳

ppt 51-70

صفحات ۵۱-۷۰

نقش هوش مصنوعی در تحول اقتصادی و نفوذ جهانی چین

مسعود جبّاری^۱

محسن رستمی^۲

چکیده

پیشرفت‌های تکنولوژیکی در حوزه هوش مصنوعی تأثیرات عمیقی بر بسیاری از ابعاد زندگی اجتماعی و اقتصادی داشته است. یکی از حوزه‌هایی که این تغییرات می‌تواند در آن نقشی مهم ایفا کند، سیاست خارجی قدرت‌های بزرگ است. در این راستا سؤال این پژوهش است که سرمایه‌گذاری چین در هوش مصنوعی برای تغییر موازنه قدرت اقتصادی و فناوری این کشور در نظام بین‌الملل چه بوده است؟ یافته‌ها نشان می‌دهد که چین با اجرای طرح ساخت چین ۲۰۲۵ هوش چین، وابستگی خود به فناوری‌های خارجی را کاهش داده و نوآوری داخلی را گسترش داده است. توسعه بازار جهانی از روش فناوری‌های هوش مصنوعی و سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های دیجیتال، محیط اقتصادی چین را تقویت کرده است. همچنین، نفوذ ژئوپلیتیکی چین از طریق کنترل داده‌ها، استانداردهای فناوری و افزایش همکاری‌های بین‌المللی در حوزه هوش مصنوعی توسعه یافته است. این پژوهش به روش توصیفی-تحلیلی و تکیه بر اسناد کتابخانه‌ای انجام شده است.

^۱ دانشجوی دکتری علوم سیاسی گرایش اندیشه سیاسی دانشگاه تهران، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

Masoud.jabbari.m@ut.ac.ir

^۲ دانشیار دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی، تهران، ایران

واژگان کلیدی: هوش مصنوعی، نظام بین الملل، قدرت فناوری، چین

مقدمه

الگوی رقابت اقتصادی کشورها تحت تأثیر عوامل متعددی همچون مزیت‌های نسبی، سیاست‌های صنعتی، دسترسی به منابع، نوآوری‌های فناورانه و موقعیت ژئوپلیتیک شکل می‌گیرد. در این میان، فناوری به عنوان یکی از عوامل کلیدی، همواره نقش مهمی در تغییر معادلات رقابتی ایفا کرده است. انقلاب صنعتی، جهانی شدن و تحول دیجیتال نمونه‌هایی از تحولاتی هستند که موجب تغییر در توازن قدرت‌های اقتصادی شده‌اند. چین، به عنوان یکی از بازیگران اصلی اقتصاد جهانی، در چند دهه اخیر از الگویی خاص برای رقابت اقتصادی بهره برده است. این الگو مبتنی بر مزیت نیروی کار ارزان، تولید انبوه، زنجیره‌های تأمین گسترده و حمایت‌های دولتی بوده است. سیاست‌های توسعه‌ای چین بر صنایع تولیدی، زیرساخت‌های کلان و گسترش سرمایه‌گذاری در بازارهای بین‌المللی متمرکز بوده است که به رشد سریع اقتصادی این کشور منجر شده است.

با این حال، ظهور فناوری‌های نوینی همچون هوش مصنوعی، داده‌کاوی، رباتیک پیشرفته و اقتصاد دیجیتال، معادلات رقابت جهانی را دگرگون کرده است. در این شرایط، چین نیز ناگزیر از تطبیق الگوی رقابتی خود با این تغییرات است. ورود گسترده هوش مصنوعی در عرصه‌های اقتصادی، می‌تواند شیوه‌های سنتی رقابت را دگرگون کند و چین را از یک اقتصاد وابسته به تولید انبوه، به اقتصادی متکی بر نوآوری‌های فناورانه سوق دهد. این تحول، پیامدهای مهمی برای جایگاه چین در اقتصاد جهانی خواهد داشت.

هوش مصنوعی با تأثیرگذاری بر فرایندهای تصمیم‌گیری، تحلیل داده‌های کلان، شبیه‌سازی سناریوهای ژئوپلیتیکی و حتی هدایت جنگ‌های اطلاعاتی، به عاملی کلیدی در تحول سیاست خارجی قدرت‌های بزرگ تبدیل شده است. این فناوری با افزایش سرعت و دقت پردازش اطلاعات، امکان پیش‌بینی دقیق‌تر رفتار بازیگران بین‌المللی را فراهم می‌آورد و به دولت‌ها این امکان را می‌دهد که استراتژی‌های خود را با دقت

بیشتری تدوین کنند. افزون بر این، نقش هوش مصنوعی در امنیت سایبری، کنترل تسلیحاتی و دیپلماسی دیجیتال نیز روزه‌روز پررنگ‌تر می‌شود.

در این مقاله، به بررسی این پرسش خواهیم پرداخت که سرمایه‌گذاری چین در هوش مصنوعی برای تغییر موازنه قدرت اقتصادی و فناوری این کشور در نظام بین‌الملل چه بوده است؟ فرضیه این است که سرمایه‌گذاری چین در هوش مصنوعی از طریق خودکفایی فناورانه (طرح ساخت چین ۲۰۲۵)، توسعه بازار جهانی و تقویت نفوذ ژئوپلیتیکی، موازنه قدرت اقتصادی و فناوری را به نفع خود تغییر داده و جایگاه آن را در نظام بین‌الملل تقویت می‌کند.

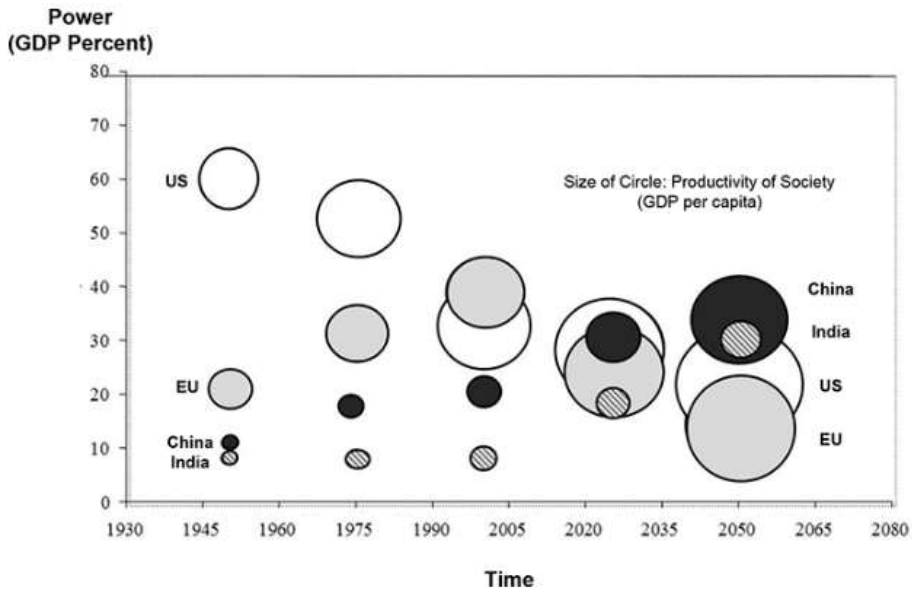
در ادامه ابتدا ساختار رقابتی سنتی چین را بررسی کرده و سپس نحوه ورود و اثرگذاری هوش مصنوعی بر این الگو را تحلیل خواهیم کرد. این پژوهش به دنبال آن است که تغییرات احتمالی در مزیت‌های رقابتی چین، سیاست‌های نوآوری و نقش دولت در هدایت این تحولات را شناسایی و بررسی کند.

چارچوب مفهومی

رقابت قدرت‌های بزرگ با مراحل ظهور، رشد و افول همراه بوده است. نظریه انتقال قدرت برتر، رئالیسم که بر هرج و مرج در نظام بین‌الملل، سیاست جهانی را به سلسله‌مراتبی از ملت‌ها با درجات مختلف همکاری و رقابت در نظر می‌گیرد. این نظریه بین‌الملل را هم در افقی (روابط بین ملت‌ها) و هم در عمودی (ساختار قدرت) بررسی می‌کند و بر این اساس، تغییرات در نظام جهانی را ناشی از نرخ رشد نامتوازن میان کشورها و تغییر در قدرت نسبی آنها می‌داند. یکی از پیام‌های این رشد نامتوازن، افزایش احتمال درگیری زمانی است که یک قدرت نوظهور به مرحله هم‌ترازی نسبی با یک قدرت مسلط برسد، به‌ویژه اگر از نظم موجود ناراضی باشد. در این شرایط، خطر افزایش جنگ می‌یابد، اما اگر قدرت نوظهور رضایت داشته باشد، انتقال قدرت می‌تواند

مسالمت‌آمیز رخ دهد. نظریه انتقال با در نظر گرفتن سیاست داخلی و بین‌المللی قدرت، برای تحلیل پویایی‌های ژئوپلیتیکی و پیش‌بینی تحولات آتی ارائه می‌دهد. بر اساس این نظریه، ظهور چین و هند و پیام‌های آن بر سیاست جهانی از مدت‌ها پیش‌بینی شده است. به‌عنوان نمونه، پیش‌بینی ظهور چین در سال ۱۹۵۸ یکی از مواردی است که اکنون در تحلیل‌های سیاست بین‌الملل پذیرفته شده است (Tammen, Kugler, & Lemke, 2017).

دینامیک قدرت‌های بزرگ در حال گذار: ۱۹۵۰-۲۰۵۰.

منبع: (Tammen R. L., 2020).

نظریه انتقال قدرت، فرآیند تغییر در جایگاه کشورها را به سه مرحله تقسیم می‌کند. در مرحله قدرت بالقوه، کشورها عمدتاً کشاورزی بوده، بهره‌وری پایین و نهادهای دولتی ضعیفی دارند. در مرحله رشد انتقالی، صنعتی‌سازی آغاز شده و افزایش بهره‌وری، درآمد ملی و استانداردهای زندگی رخ می‌دهد. در مرحله بلوغ قدرت، کشور به شدت صنعتی

شده و رشد اقتصادی آن کندتر می‌شود، همان‌طور که در ایالات متحده و اروپای غربی مشاهده شده است. بر این اساس، چین و سایر قدرت‌های نوظهور نیز در نهایت ممکن است کاهش رشد را تجربه کنند (Encyclopedia, 2019). این نظریه برخلاف موازنه قدرت، صنعتی‌سازی را عامل اصلی قدرت یک کشور می‌داند و معتقد است که تغییرات داخلی در اقتصاد می‌تواند موجب افزایش قدرت ملی شود. به همین دلیل، انتقال قدرت می‌تواند پویایی نظم بین‌المللی را متحول کند. در این چارچوب، اگر قدرت نوظهور از نظم موجود رضایت داشته باشد، قدرت مسلط همچنان برتری خود را حفظ خواهد کرد؛ اما اگر رقیب ناراضی باشد و به سرعت به برابری قدرت برسد، احتمال درگیری افزایش می‌یابد. در چنین شرایطی، اگر مدیریت دولت مسلط ضعیف باشد، وقوع جنگ محتمل خواهد بود (Zhang & James, 2022).

۲. هوش مصنوعی: مفاهیم و قابلیت‌ها

جهان امروز در حال حاضر تغییرات سریع و چشمگیر است که باعث پیشرفت‌های قابل توجه در فناوری‌های مختلف، از جمله هوش مصنوعی، می‌شود. هوش مصنوعی به‌عنوان یک، به‌طور عمومی به سامانه‌هایی اطلاق می‌شود که قادرند فناوری‌های خود را در شرایط مختلف و غیرقابل پیش‌بینی بدون نیاز به نظارت مستقیم انسان‌ها یا آزمایش‌های خود برای بهبود عملکردشان استفاده کنند. این سامانه‌ها قادر به انجام فعالیت‌هایی هستند که می‌خواهند انسان مشابهی را بشناسند، شناسایی، برنامه‌ریزی، ارتباط، ارتباط و انجام فعالیت‌های فیزیکی (Congressional Research Service, 2018:1).

هوش مصنوعی به‌طور کلی شامل رشته‌های مختلف مانند علوم کامپیوتر، زیست‌شناسی، روان‌شناسی، زبان‌شناسی، ریاضیات و مهندسی است. جان مک‌کارتی که به‌عنوان بنیان‌گذار این منطقه علمی می‌شود، هوش مصنوعی را به‌عنوان معرفی می‌کند که به طراحی و ساخت ماشین‌های هوشمند می‌پردازد، به برنامه‌های رایانه‌های پرداخت و با

استفاده از آن‌ها می‌توان حجم زیادی از داده‌ها را با استفاده از الگوریتم‌های پیچیده پردازش کرد تا استدلال کرد؛ و رفتار انسانی شبیه‌سازی شود (Bjola, 2020).

هوش مصنوعی را می‌توان به دودسته اصلی تقسیم کرد: هوش مصنوعی و هوش مصنوعی قوی. در مواردی که هوش مصنوعی ضعیفی دارند که در بسیاری از فناوری‌های روزمره استفاده می‌شوند، ممکن است به نظر برسد، اما خودآگاه نیست و در شرایطی که از قبل تعیین شده عمل می‌کند. به عبارت دیگر، این سیستم‌ها برای انجام وظایف خاص طراحی شده‌اند و تفکر یا درک مستقل را ندارند. نمونه‌هایی از این دسته شامل گوگل، دستیار گوگل، گوگل ترنسلیت، سیری و سایر ابزارهایی هستند که برای پردازش زبان طبیعی تکیه دارند. این سیستم‌ها قادر به انجام وظایف معین هستند، اما از نظر تفکر و تصمیم‌گیری، به هیچ‌وجه مشابه انسان‌ها نمی‌پردازند. در مقابل، هوش مصنوعی قوی به نوعی از هوش مصنوعی گفته می‌شود که نه تنها برای انجام یک وظیفه خاص، بلکه برای انجام فعالیت‌های گسترده‌ای شبیه به انسان طراحی می‌شود. این نوع هوش مصنوعی، تجزیه و تحلیل و تصمیم‌گیری پیچیده را به صورت مستقل انجام می‌دهد و می‌تواند به طور خودمختار مانند یک ذهن انسان عمل کند. این سیستم‌ها بدون اجرای انسان قادر به مدیریت و انجام وظایف مختلف هستند و در مواردی که جریان‌ها به هم مرتبط هستند، می‌توانند مانند یک انسان واقعی تصمیم‌گیری‌های پیچیده‌ای انجام دهند (Frankfield, 2018). به طور خلاصه، درحالی که هوش مصنوعی در انجام کارهای خاص و محدود می‌پردازد، هوش مصنوعی قوی می‌تواند از کارهای انسانی را به طور مستقل و خودمختار انجام دهد و در نتیجه قابلیت‌هایی شبیه به هوش انسانی را از خود نشان دهد.

نقش هوش مصنوعی در رقابت اقتصادی

پس از مرگ مائو تسه تونگ در اقتصاد در سال ۱۹۷۶، چین اصلاحات اقتصادی اقتصادی را اجرا کرد که پایه اصلی آن آزادسازی اقتصادی و ایجاد بازار آزاد بود. بود.

این اصلاحات بود. این اصلاحات، علاوه بر تغییر ساختارهای کشاورزی و صنعتی، بیشتر به مدیران شرکت‌ها اعطا کرد و باعث رشد بخش خصوصی و جذب سرمایه‌گذاری خارجی شد. تا سال ۱۹۹۴، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در چین به نزدیک ۱۰۰ میلیارد دلار رسید و جریان ورودی سالانه آن کمتر از ۱ درصد در سال ۱۹۷۹ به ۱۸ درصد در سال ۱۹۹۴ رسید. افزایش یافته استافزایش یافت (Hu, 1977). در همین راستا، آزادسازی اقتصادی چین را اتفاق را نیز تقویت کرد رشد سالهای ۱۹۹۴-۱۹۸۱ سالانه ۱۹ درصد رشد داشته است که این امر به بهبود در صنایع داخلی کمک می‌کند. کمک کرد کمک کرد. سیاست درهای باز چین و بهره‌برداری بهره‌گیری از انتقال فناوری، زمینه را برای ورود چین به رقابت‌های جهانی ارائه کرد (Ron, 2009:1).

هوش مصنوعی (AI) به عاملی کلیدی در تحول مدل رقابت اقتصادی چین تبدیل شده است و علاوه بر تقویت نوآوری و بهره‌وری، استراتژی‌های رقابتی این کشور را بازتعریف می‌کند. این تغییرات، نه تنها بر اقتصاد داخلی چین بلکه بر پویایی اقتصاد جهانی و رقابت آن با ایالات متحده تأثیرگذار است. چین که مسیر اقتصادی‌اش از قرن هجدهم تاکنون دستخوش تحولات چشمگیری بوده، اکنون هوش مصنوعی را به عنوان ستون اصلی رشد خود در مواجهه با تنش‌های ژئوپلیتیکی و فشارهای تجاری قرار داده است. پیشرفت‌های هوش مصنوعی فرصت‌ها و چالش‌هایی به همراه دارد؛ از بهینه‌سازی عملیات و ارتقای تعاملات تجاری گرفته تا تأثیرات گسترده بر نیروی کار و نیاز به مهارت‌آموزی مجدد. در عین حال، این فناوری به امنیت ملی نیز مرتبط شده و رقابت چین و ایالات متحده را در حوزه‌های نظامی و فناوریانه تشدید کرده است. اختلافات نظارتی و استانداردهای اخلاقی متفاوت میان این دو کشور می‌تواند به شکاف فناوری جهانی منجر شود و همکاری بین‌المللی را پیچیده‌تر کند. بررسی تأثیرات AI بر مدل رقابت چین، برای درک پیامدهای آن بر حکمرانی اقتصاد جهانی و روابط بین‌الملل

ضروری است (Aspen Digital, 2024; NextMSC, 2024; National Law Review, 2024; China Daily, 2025) برای این منظور به صورت مشخص به چند طرح کلان یا مهم اقتصادی چین که به هوش مصنوعی مرتبط مربوط می‌شود.

۱. طرح "ساخت چین ۲۰۲۵" از نظر اقتصاد و فناوری

چین در سال‌های اخیر به یکی از قدرت‌های بزرگ در حوزه هوش مصنوعی تبدیل شده و با برنامه‌هایی مانند طرح توسعه نسل بعدی هوش مصنوعی (۲۰۱۷) و ساخت چین ۲۰۲۵ به دنبال خودکفایی فناورانه و رهبری جهانی در این حوزه تا سال ۲۰۳۰ است. این کشور با سرمایه‌گذاری گسترده در مدل‌های بومی هوش مصنوعی مانند DeepSeek، در تلاش است تا وابستگی خود به شرکت‌های غربی مانند OpenAI را کاهش دهد و راهکارهای مقرون‌به‌صرفه‌تری ارائه دهد. همچنین، چین با استفاده از جاده ابریشم دیجیتال (DSR) در حال گسترش فناوری‌های هوش مصنوعی خود به کشورهای دیگر است که این امر می‌تواند استانداردهای جهانی در این حوزه را تحت تأثیر قرار دهد. با این حال، تحریم‌های نیمه‌هادی آمریکایی چالشی جدی برای پیشرفت چین در این حوزه محسوب می‌شود، زیرا دسترسی این کشور به تراشه‌های پیشرفته را محدود کرده و رشد صنعت هوش مصنوعی آن را با موانع جدی مواجه ساخته است. در کنار این چالش، مدل حکمرانی چین بر هوش مصنوعی که ترکیبی از نوآوری و کنترل دولتی است، نگرانی‌هایی درباره پیامدهای اخلاقی و نظارتی آن ایجاد کرده است. با توجه به تأثیرگذاری روزافزون چین در تنظیم استانداردهای جهانی، بررسی پیامدهای این رویکرد بر آینده هوش مصنوعی و تعاملات بین‌المللی از اهمیت بالایی برخوردار است (Midfa, 2025).

"ساخت چین ۲۰۲۵" یک استراتژی کلان است که با هدف تبدیل چین به یک قدرت صنعتی و فناوری برتر طراحی شده است. این طراحی شده است. این برنامه، با استفاده از

هوش مصنوعی، رباتیک، نیمه‌هادی‌ها و بیوتکنولوژی، به دنبال کاهش وابستگی چین به فناوری‌های خارجی و افزایش نوآوری داخلی است (دشتگرد و مرادی افریپی، ۱۴۰۰: ۱۹). چین با اجرای برنامه "ساخت چین ۲۰۲۵" مصمم است تا سلطه خود را در صنایع پیشرفته، به‌ویژه هوش مصنوعی (AI)، تثبیت کند. این کشور با سرمایه‌گذاری‌های کلان دولتی، سیاست‌های حمایتی گسترده و کنترل استراتژیک سرمایه‌گذاری‌ها، الگویی متفاوت از ایالات متحده را دنبال می‌کند و به سمت سرمایه‌داری دولتی تکنولوژی‌محور حرکت کرده است.

چین با داشتن صنعتی به ارزش بیش از ۷۰ میلیارد دلار و اکوسیستمی متشکل از بیش از ۴۳۰۰ شرکت فعال، یکی از بازیگران کلیدی در توسعه هوش مصنوعی محسوب می‌شود. این کشور از طریق برنامه‌ریزی دقیق و سرمایه‌گذاری گسترده، به دنبال تبدیل هوش مصنوعی به یکی از محرک‌های اصلی رشد اقتصادی خود است. یکی از مهم‌ترین برنامه‌های چین در این زمینه، برنامه توسعه نسل بعدی هوش مصنوعی (۲۰۱۷) است که اهداف بلندپروازانه‌ای را برای این فناوری در نظر گرفته است. بر اساس این برنامه، چین قصد دارد تا سال ۲۰۲۵ هوش مصنوعی را به موتور اصلی اقتصاد خود تبدیل کرده و تا ۲۰۳۰ به یک مرکز جهانی در حوزه نوآوری هوش مصنوعی تبدیل شود. همچنین، چارچوب‌های نظارتی همچون چارچوب ایمنی هوش مصنوعی (۲۰۲۳) به منظور ایجاد تعادل میان نوآوری و تنظیم مقررات تدوین شده است. چین برای پیشبرد این اهداف، زیرساخت‌های کلیدی متعددی را توسعه داده است. گسترش شبکه‌های 5G، سرمایه‌گذاری در دیتاسنترهای سبز و افزایش توان پردازشی، زمینه را برای اجرای گسترده فناوری‌های هوش مصنوعی فراهم کرده است. همچنین، چین با راه‌اندازی اداره ملی داده‌ها، در تلاش است تا دسترسی و تبادل داده‌ها را در بخش‌های مختلف اقتصادی تسهیل کند. در کنار این اقدامات، برنامه‌های آموزشی و پژوهشی گسترده‌ای برای تربیت نیروی متخصص در حوزه هوش مصنوعی اجرا شده است. کاربردهای صنعتی هوش

مصنوعی در چین، طیف وسیعی از حوزه‌ها را در بر می‌گیرد. در بخش تولید، از هوش مصنوعی برای بهینه‌سازی فرآیندها و پیش‌بینی نیازهای تعمیر و نگهداری استفاده می‌شود. در حوزه بهداشت و درمان، هوش مصنوعی به بهبود تشخیص‌های پزشکی و افزایش کیفیت مراقبت‌های درمانی کمک کرده است. صنعت حمل‌ونقل نیز از هوش مصنوعی برای توسعه سیستم‌های خودران بهره می‌برد و در حوزه انرژی، هوش مصنوعی به مدیریت بهینه منابع انرژی‌های تجدیدپذیر کمک کرده است. با وجود این پیشرفت‌ها، چین در مسیر توسعه هوش مصنوعی با چالش‌هایی مواجه است. ناهماهنگی داده‌ها، اختلافات منطقه‌ای در توانایی‌های هوش مصنوعی و کمبود استعدادها متخصص از جمله موانعی هستند که نیازمند توجه ویژه‌اند. برای غلبه بر این چالش‌ها، همکاری‌های بین‌المللی و تقویت زیرساخت‌های داده‌ای ضروری به نظر می‌رسد. چین در تلاش است تا توسعه هوش مصنوعی را به صورت مسئولانه و هماهنگ با اصول اخلاقی پیش ببرد. از همین رو، همکاری‌های جهانی در زمینه تنظیم مقررات و استانداردهای اخلاقی اهمیت ویژه‌ای پیدا کرده است. این کشور الگوی جدیدی از توسعه هوش مصنوعی را ارائه می‌دهد که می‌تواند درس‌های ارزشمندی برای سایر کشورها داشته باشد (Weforum, 2025).

سرمایه‌گذاری‌های کلان چین در تحقیق و توسعه هوش مصنوعی، به سرعت رشد این فناوری و کاهش وابستگی به قدرت‌های ایجاد شده است. از جمله نتایج این سیاست‌ها می‌توان به افزایش بهره‌وری، بهبود نوآوری‌های فناورانه و رشد اقتصادی کمک کرد. اشاره کرد. اشاره کرد.

چین از دو راهبرد کلیدی در استفاده از هوش مصنوعی بهره می‌برد:

- خودکارسازی‌ها: افزایش بهره‌برداری از طریق استفاده از ربات‌ها و وسایل نقلیه خودران.

• نیروی کار انسانی: توسعه فناوری‌هایی که علاوه بر افزایش بهره‌وری، باعث افزایش مصرف مصرفی می‌شوند.

طبق پیش‌بینی‌ها، تجربه هوش مصنوعی تا سال ۲۰۳۰ می‌تواند می‌توان تولید ناخالص داخلی جهانی تا ۱۵,۷ تریلیون دلار افزایش می‌دهد که افزایش می‌دهد که چین سهم قابل توجهی از این رشد خواهد بود (هیرکوویتز، ۲۰۱۹).

۲. رشد بازار جهانی و انتقال قدرت

در طرح «ساخت چین ۲۰»، هوش مصنوعی یک ابزار ۲۵ برای قدرت انتقال چین و تثبیت جایگاه آن در عرصه بین‌المللی می‌شود. سرمایه‌گذاری‌های کلان چین در هوش مصنوعی، همراه با سیاست‌های حمایتی دولت، می‌توان موازنه قدرت جهانی را تغییر داد و چین را به رقیب اصلی آمریکا در فناوری و اقتصاد جهانی تبدیل کرد (Szczepański, 2019).

بر اساس نظریه انتقال قدرت، نوظهور برای تغییر نظام بین‌المللی سرمایه‌گذاری‌های کلانی در فناوری‌های پیشرفته و صنایع راهبردی انجام می‌دهند. چین نیز با این استراتژی، در پی افزایش نفوذ در اقتصاد جهانی است (دشتگرد و مرادی افریلی، ۱۴۰۰: ۲۲). هوش مصنوعی، به‌عنوان یکی از ابزارهای کلیدی، جایگاه چین را در موازنه جهانی توسعه داده و آن را به رقیب جدید ایالات متحده تبدیل می‌کند.

نقش هوش مصنوعی در تغییر موازنه قدرت جهانی مهم است؛ در گذشته، قدرت جهانی بر پایه منابع طبیعی، نظامی و اقتصادی تعریف می‌شد، اما فناوری‌های نوین، به‌ویژه هوش مصنوعی، به یکی‌ترین ابزارهای استراتژیک برای تقویت قدرت‌های جهانی تبدیل می‌شود. چین باهای بر روی رباتیک، سیستم‌های کلان و خودکار، در حال پیشی گرفتن از سایر قدرت‌های جهانی است. این تحولات نه تنها باعث تقویت اقتصاد و موقعیت سیاسی می‌شود، بلکه قدرت جهانی را تغییر می‌دهد (Hirshkowitz, 2019).

رشد بازار هوش مصنوعی در چین در سال‌های اخیر بسیار چشمگیر بوده است. در سال ۲۰۲۳، اندازه بازار هوش مصنوعی چین به بیش از ۲۱۳ میلیارد یوان رسید که نسبت به سال‌های گذشته افزایش قابل توجهی داشته است. همچنین تا سال ۲۰۲۴ بیش از ۴،۵۰۰ شرکت فعال در حوزه هوش مصنوعی در چین مشغول به کار بودند که حدود ۱۵٪ از کل شرکت‌های هوش مصنوعی جهان را تشکیل می‌دهند. این آمار نشان‌دهنده سرمایه‌گذاری گسترده چین در این حوزه و تلاش برای کسب برتری در رقابت جهانی است. علاوه بر این، چین سرمایه‌گذاری‌های کلانی در زیرساخت‌های مورد نیاز برای توسعه هوش مصنوعی انجام داده است. این سرمایه‌گذاری‌ها شامل توسعه مراکز داده، بهبود پردازش اطلاعات و ارتقای سیستم‌های انرژی برای تأمین نیازهای فناوری‌های هوشمند است. این اقدامات نقش مهمی در تسریع رشد صنعت هوش مصنوعی در این کشور داشته است. پیشرفت چین در حوزه هوش مصنوعی و فناوری‌های مرتبط، ساختار زنجیره‌های تأمین جهانی را تحت تأثیر قرار داده و کشورهای دیگر را به بازنگری در استراتژی‌های صنعتی و فناوری خود واداشته است. به‌طور خاص، ایالات متحده و اتحادیه اروپا سیاست‌های جدیدی را برای مقابله با نفوذ فناوری چین اتخاذ کرده‌اند. به عنوان نمونه، شرکت‌های رباتیک آمریکایی خواستار تدوین استراتژی ملی برای رقابت با چین شده‌اند تا بتوانند جایگاه خود را در این عرصه حفظ کنند. اندازه بازار هوش مصنوعی چین تا سال ۲۰۲۵ پیش‌بینی شده که به ۴۶،۵۳ میلیارد دلار برسد. در سال ۲۰۱۸، مقیاس صنعت هوش مصنوعی چین به ۱۰،۰۶ میلیارد دلار رسید که نشان‌دهنده نرخ رشد ۴۳،۳٪ بود. همچنین، بازار هوش مصنوعی مولد در سال ۲۰۲۴ درآمدی معادل ۲،۵۴۱،۶ میلیون دلار داشت و انتظار می‌رود تا سال ۲۰۳۰ به ۱۷،۶۰۹،۴ میلیون دلار افزایش یابد (Grand View Research, 2025; Associated Press, 2022; Statista, 2024)

به‌طور کلی، تمرکز چین بر هوش مصنوعی در چارچوب برنامه "ساخت چین ۲۰۲۵" به‌تنها اقتصاد داخلی این کشور را متحول کرده، بلکه تأثیرات عمیقی بر نظام بین‌الملل و

موازنه قدرت جهانی گذاشته است. این روند نشان می‌دهد که چین در آینده نزدیک می‌تواند به یکی از بازیگران اصلی در تعیین جهت‌گیری فناوری‌های پیشرفته در سطح جهان تبدیل شود.

۳. پیوندهای سیاسی و ژئوپلیتیکی

اگرچه این طرح در وهله نخست یک پروژه اقتصادی و صنعتی است، اما دارای اهداف ژئوپلیتیکی بلندمدت نیز می‌باشد. چین از طریق این برنامه تلاش دارد تا به یک قدرت برتر جهانی در تولید صنعتی تبدیل شده و جایگاه خود را در زنجیره ارزش جهانی ارتقا دهد. همچنین، سیاست‌های چین برای راه‌اندازی بورس نفت خام مبتنی بر یوآن، نشان‌دهنده تلاش این کشور برای کاهش سلطه دلار آمریکا در تجارت بین‌المللی و تقویت نقش خود در نظام مالی جهانی است (دشتگرد و مرادی افری، ۱۴۰۰: ۲۲).

هوش مصنوعی نه تنها تأثیر اقتصادی داخلی دارد، بلکه به چین امکان می‌دهد تا در عرصه‌های ژئوپلیتیکی نیز نفوذ خود را افزایش دهد. در ژئوپلی، تیک پیشرفته که از فناوری هوش مصنوعی بهره‌مند هستند، می‌توانند به شکلی توجه کنند در زمینه‌های سیاسی جهانی شرکت کنند و این طریق قدرت خود را تقویت کنند. به‌ویژه چین که با بهره‌گیری از هوش مصنوعی و ایجاد ابرپایگاه‌های داده شده، به یکی از بزرگ‌ترین بازیگران عرصه فناوری تبدیل می‌شود، از این طریق بر روابط ژئوپلی‌ای خود را تحت تأثیر قرار داده و در رقابت‌های بین‌المللی برتری پیدا کرده است. این توانمندی‌ها به چین این امکان را می‌دهند که در حوزه‌هایی چون سیاست خارجی، امنیت و روابط اقتصادی، شکلی بسیار مهم از گذشته نقش‌آفرینی کند. برای مثال، چین در حال حاضر از هوش مصنوعی در سیستم‌های نظارتی، اطلاعاتی و نظامی خود استفاده می‌کند که این امر باعث افزایش قدرت و نفوذ ژئوپلیتیکی در این کشور می‌شود. در همین راستا، بسیاری از تحقیقاتی که تسلط بر هوش مصنوعی می‌توان چین را قادر ساخت تا در آینده نه تنها

به‌عنوان یک ابرقدرت اقتصادی بلکه به‌عنوان یک ابرقدرت سیاسی و نظامی نیز ظهور کند (Ödemir, 2019)؛ بنابراین هوش مصنوعی نه به‌عنوان یک عامل اقتصادی به‌عنوان یک ابزار استراتژیک در روابط بین‌المللی چین با سایر کشورهای تنها عمل می‌کند. با پیشرفت در زمینه هوش مصنوعی، چین قادر است در رقابت‌های جهانی برای تسلط بر فناوری‌های نوین پیشی جذب و نفوذ سیاسی و ژئوپلیتیکی خود را در بازارهای جهانی و در میان رقیب، به ویژه ایالات متحده، تقویت کند. این پیوندها به چین کمک می‌کنند تا در مذاکرات بین‌المللی و توافقات تجاری نقش محوری ایفا کند و قدرت اقتصادی خود را به صورت مؤثری به قدرت ژئوپلیتیکی تبدیل کند.

جمع بندی

فناوری هوش مصنوعی در چارچوب نظریه انتقال قدرت، به عنوان یکی از مهم ترین عوامل تغییر در موازنه قدرت جهانی میان آمریکا و چین قابل بررسی است. همان طور که این نظریه تأکید دارد، صنعتی سازی و رشد فناوری از عوامل کلیدی در افزایش قدرت یک کشور محسوب می شوند. چین با سرمایه گذاری گسترده در توسعه هوش مصنوعی، به ویژه در حوزه هایی مانند نظارت دیجیتال، نظامی سازی هوش مصنوعی و تحلیل داده های کلان، در تلاش است تا شکاف فناوری خود را با آمریکا کاهش دهد. این روند، چین را از مرحله "رشد انتقالی" به "بلوغ قدرت" نزدیک تر می کند که طبق نظریه انتقال قدرت، می تواند تنش هایی را در روابط دو کشور ایجاد کند.

از منظر رقابت استراتژیک، آمریکا و چین در حال حاضر درگیر جنگ فناوری هستند که هوش مصنوعی در قلب آن قرار دارد. آمریکا با استفاده از تحریم های تکنولوژیک، مانند محدودیت های اعمال شده بر صادرات تراشه های پیشرفته و فناوری های مرتبط با هوش مصنوعی، سعی در کند کردن پیشرفت چین دارد. در مقابل، چین در تلاش است تا با بومی سازی فناوری های کلیدی، از وابستگی خود به غرب بکاهد. این رقابت نشان دهنده الگوی کلاسیک نظریه انتقال قدرت است که در آن، قدرت مسلط (آمریکا) برای حفظ برتری خود، مانع از دستیابی قدرت نوظهور (چین) به فناوری های پیشرفته می شود.

طرح "ساخت چین ۲۰۲۵" یک استراتژی کلیدی است که هدف آن تبدیل چین به یک پیشگام جهانی در صنعت و فناوری است. این طرح بر روی حوزه های نوآرانه ای چون هوش مصنوعی، رباتیک، بیوتکنولوژی و نیمه هادی ها تا چین را از وابستگی به فناوری های خارجی رها می کند و خود را در عرصه های صنعتی و اقتصادی پیشرفته بهبود می بخشد، دارد. با سرمایه گذاری های عظیم در تحقیق و توسعه و حمایت های دولتی،

چین قصد دارد خود را در اقتصاد جهانی تقویت کند و به خود کفایی در صنایع فناوری دست پیدا کند.

هوش مصنوعی به یک عنصر کلیدی در عنوان طرح، نقش چشمگیری در این تقویت موقعیت جهانی چین دارد. این فناوری به چین امکان می‌دهد که در رقابت‌های بین‌المللی پیشرو باشد و در حوزه فناوری‌های اقتصادی و اقتصادی، به ویژه در مقابل دولت آمریکا، خود را گسترش دهد. بر اساس نظریه انتقال قدرت، هوش مصنوعی به عنوان ابزاری استراتژیک به کمک چین می‌کند تا موازنه قدرت جهانی را به نفع خود تغییر دهد و به هدف نهایی خود در رسیدن به جایگاه برتر در نظم بین‌المللی دست یابد.

در کل تمرکز چین بر هوش مصنوعی در چارچوب برنامه "ساخت چین ۲۰۲۵" نه تنها موجب افزایش بهره‌وری اقتصادی و کاهش وابستگی فناورانه این کشور شده، بلکه از طریق تغییر موازنه قدرت جهانی، نفوذ ژئوپلیتیکی چین را تقویت کرده است. سرمایه‌گذاری‌های کلان در این حوزه، همراه با سیاست‌های حمایتی دولت، امکان رقابت مستقیم چین با ایالات متحده را در عرصه فناوری و اقتصاد جهانی فراهم ساخته است. در نتیجه، هوش مصنوعی به عنوان ابزاری استراتژیک، جایگاه چین را در نظام بین‌الملل به عنوان یک قدرت برتر اقتصادی و فناوری تثبیت می‌کند.

منابع

- دشتگرد و مرادی افریلی. (۱۴۰۰). "طرح 'ساخت چین ۲۰۲۵' و توسعه صنایع پیشرفته.
- Al Midfa, Najla (2025). *China's AI Strategy: A Case Study in Innovation and Global Ambition*, 28 Mar 2025. Retrieved from [https://trendsresearch.org](https://trendsresearch.org/insight/chinas-ai-strategy-a-case-study-in-innovation-and-global-ambition/)
- Aspen Digital (2024). *Strategic Reorientation on AI Competition with China*. Retrieved from [https://www.aspendigital.org](https://www.aspendigital.org/report/strategic-reorientation-on-ai-competition-with-china/)
- Associated Press (2022). *US Robotics Companies Push for National Strategy, Including a Central Office, to Compete with China*. Retrieved from [https://apnews.com](https://apnews.com/article/united-states-robotics-competition-china-tech-702796f1584fe1920e5fd86f15a99b4f)
- China Daily (2025). *AI and Economic Transformation in China*. Retrieved from [https://www.chinadaily.com.cn](https://www.chinadaily.com.cn/a/202502/22/WS67b9ee66a310c240449d6b23.html)
- Congressional Research Service (2018). *Artificial Intelligence and National Security*. Retrieved from www.crs.gov
- Grand View Research (2025). *China Generative AI Market Size & Outlook, 2030*. Retrieved from

[<https://www.grandviewresearch.com>](<https://www.grandviewresearch.com/horizon/outlook/generative-ai-market/china>)

-Hirshkowitz, L. (2019). *Impact of AI on Global Economy: Future Prospects* .

-Hirshkowitz, S (٢٠١٩). *مستقبل الاستخبارات فى عصر التقنيات الرقمية* .

Retrieved from المتقدمة*.

[<https://archive.org>](https://archive.org/details/20200806_20200806_0818)

-National Law Review (2024). *Navigating the Road Ahead: How AI and Vehicle Automation are Transforming Transportation*.

Retrieved from

[<https://natlawreview.com>](<https://natlawreview.com/article/navigating-road-ahead-how-ai-and-vehicle-automation-are-transforming-transportation>)

-Next Move Strategy Consulting (2024). *China Automotive AI Market* . Retrieved from

[<https://www.nextmsc.com>](<https://www.nextmsc.com/report/china-automotive-ai-market>)

-Szczepański, M. (2019). *Economic Impacts of Artificial

Intelligence (AI)*. European Parliamentary Research Service .

-Szczepański, M. (2019). *The Role of AI in Economic Growth and Global Competitiveness* .*

- Statista (2024). *China AI Market Size*. Retrieved from [https://www.statista.com](https://www.statista.com/statistics/1262377/china-ai-market-size/)
- Weforum (2025). *Transforming Industries with AI: Lessons from China's Journey*. Retrieved from [https://www.weforum.org](https://www.weforum.org/stories/2025/01/transforming-industries-with-ai-lessons-from-china/)